

İzmir Kent Yerleşiklerinin Temel Afet Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Ölçülmesi

Kıvanç DEMİRCİ¹

Özet

Çalışmanın temel hedefleri İzmir ili yerleşiklerinin afetler konusundaki temel bilgi ve bilinç düzeyinin ölçülmesi ve bu veriler ışığında kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları bölgesel afet planlarına sayısal veriler oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada ulusal ve uluslararası alandaki afet tanımları açıklandıktan sonra İzmir ili yerleşikleriyle yapılan anket görüşmesinin sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemi olarak kabul edilen yazılı dokümanların incelenmesi ve nicel araştırma yöntemi olan anket metotlarına dayandırılmıştır. Çalışma kapsamında İzmir ilinde yaşayan yerleşiklerin temel afet bilgi ve bilinç düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyinin azalması, yaşın artması ve gelir seviyesinin düşmesi afet bilgi ve bilinç düzeyini olumsuz bir şekilde etkilerken; afet yaşayan ve yaşamayanlar arasında ise afet bilgi ve bilinç düzeyi konusunda herhangi farklılık bulunamamıştır. İl genelinde yerleşikler arasındaki iletişiminin düşük, ikincil ilişkilerin yaygın olması nedeniyle afet konusundaki dayanışma düzeyinin de istenilen seviyede olmadığı tespit edilmiştir. Ülke genelinde afet eğitim programları ve tatbikatlarının yaygınlaştırılması, afetlerle ilgili kamu spotlarının izlenme oranları en yüksek olduğu saatlerde yayın organları tarafından belli aralıklarla verilmesinin sağlanması, afetler konusundaki bilgiye erişimin kolaylaştırılması gibi yöntemlerle bilgi ve bilinç eksikliğinin giderilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Bilgi ve Bilinç Düzeyi, İzmir İli Yerleşikleri

Measuring Basic Disaster Knowledge and Awareness Levels of İzmir Urban Residents

Abstract

The main objectives of the study are to measure the basic knowledge and awareness of the residents of İzmir on disasters and to generate numerical data for the regional disaster plans to be made by public institutions and organizations in the light of these data. For this purpose, after explaining the definitions of disaster in the national and international arena, the results of the survey interview with the residents of İzmir are given. The study is based on the examination of written documents, which is accepted as a

¹ Araştırma Görevlisi, Bitlis Eren Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Bitlis
e-posta/e-mail: kivancdemirci4@gmail.com ORCID No: 0000-0001-6598-6673

qualitative research method, and the survey methods, which is a quantitative research method. Within the scope of the study, it was concluded that the basic disaster knowledge and awareness level of the residents living in Izmir is low. While the decrease in education level, increase in age and decrease in income level negatively affect the level of disaster knowledge and awareness; there was no difference in disaster knowledge and awareness levels between those who experienced and did not experience disasters. It has been determined that the level of solidarity in the disaster issue is not at the desired level due to the low communication between the residents throughout the province and the widespread secondary relations. It is thought that the lack of information and awareness can be eliminated by methods such as disseminating disaster education programs and exercises throughout the country, ensuring that public service announcements about disasters are broadcast at regular intervals by the media when the viewing rates are highest, and facilitating access to information on disasters.

Keywords: Disaster, Level of Knowledge and Consciousness, Residents of Izmir Province

1. GİRİŞ

Dünya genelinde birçok insan periyodik olarak afetlere maruz kalmış, maddi ve manevi çeşitli zararlara uğramıştır. 2019 yılında 97,6 milyon insanın afetlerden etkilendiği ve bu etkilenen insanların da 24.398'inin hayatını kaybettiği raporlandırılmıştır (IFRC, 2020a). Bu afetlerin önemli bir kısmını iklim ve meteorolojik kaynaklı afetler oluşturmaktadır. Sel, fırtına, toprak kayması, kuraklık, yüksek sıcaklıklar ve deprem dünya genelinde en sık görülen afetler arasında yer almaktadır (IFRC, 2020b). Türkiye gerek genç oluşumlu bir coğrafi yapıya sahip olması gerekse iklim geçişlerinin sık yaşandığı orta kuşakta yer alması nedeniyle yaşanan afetlerden en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. İstatistikler, can ve mal kaybı meydana getirmesi bakımından deprem afetinin Türkiye'de ilk sırada gelen afet tipi olduğu göstermektedir. 2019 yılında Türkiye genelinde 23.646 deprem meydana gelmiş olup bu afetlerin yaklaşık 1.000 tanesi 3.0 büyüklüğünün üzerindedir. Yine Doğu ve Orta Anadolu bölgesinde heyelan, Orta Karadeniz bölgesinde sel ve Doğu Anadolu bölgesinde görülen çığ afetleri Türkiye'yi en çok etkileyen afetler arasında yer almaktadır (AFAD, 2020).

Literatür incelendiğinde afet ile ilgili çeşitli tanımların yapıldığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan tanıma göre afet; tehlikeli durum veya olaylar nedeniyle toplumun işleyişini önemli düzeyde bozan insani ve ekonomik kayıplar olarak tanımlanmıştır. Bu tehlikeli durumlar veya felaketler ani veya yavaş bir şekilde gelişebilir, etkileri yerel veya küresel ölçekte olabilir (UNDRR, t.y.). Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu ise toplumun işleyişini ciddi bir şekilde bozan, toplumun kendi kaynaklarını kullanarak baş etme kapasitesini aşan maddi, çevresel ve insani kayıplara neden olan doğal ve insan kaynaklı olayları afet olarak tanımlamıştır (IFRC, 2020b). Türkiye de Kızılhaç örgütünün yapmış olduğu tanımı kabul eden ülkeler arasındadır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından yapılan tanımda ise afet;

"Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay olarak tanımlanmıştır (AFAD, 2021)."

Afetlerden meydana gelecek zararların önlenmesi amacıyla disiplinler tarafından çalışmalar gerçekleştirilmektedir (Çilingir, 2018: 17-20; Sayıştay, 2002). Bu çalışmalar sonucunda meydana gelecek kayıpların önlenmesi ve toplum dirençliliğinin sağlanması amacıyla afet yönetiminde 4 stratejik evre belirlenmiştir. Bu evreler hazırlık, müdahale, iyileştirme ve zarar azaltma olarak ifade edilmektedir. Hazırlık evresi, olası bir afet durumuna karşı kişi ve kurumların dirençliliğini arttırmak amacıyla çeşitli plan ve projelerin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu

evrede merkezi ve yerel düzeyde afet planlarının geliştirilmesi, tatbikatların düzenlenmesi, personelin görev ve sorumluluğunun belirlenmesi, acil durum planlarının yapılması, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi yer almaktadır. Afet tehlikesinin önlenmesi ve alınması gereken önlemleri içeren zarar azaltma evresinde; yönetmeliklerin gözden geçirilmesi, tehlike haritalarının hazırlanması, toplumun bilgi ve bilinç düzeyinin yükseltilmesi, mühendislik tedbirlerinin geliştirilmesi çalışmaları bulunmaktadır (Şahin, 2009). Bu iki aşamanın etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için kurum personelinin ve halkın bilgi ve bilinç düzeylerinin tespit edilip planlamaların bu bilgi düzeyini de göz önüne alarak yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda çalışmada afet planlamasında önemli bir yeri bulunan halkın bilgi ve bilinç düzeyinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. 6,9 büyüklüğünde yaşanan depremin etkilerinin halen hissedildiği İzmir ilinde yaşayan yerleşiklerin bilgi düzeyi ölçülmüştür. Çalışmanın ilk kısmında kavramsal çerçeve ve konuyla ilgili geçmişte yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur. İkinci kısımda ise İzmir ili yerleşikleriyle yapılan anket görüşmelerinin sonuçlarına yer verilmiştir.

Çalışmanın analiz bölümüne giriş yapılmadan önce literatürde yer alan çalışmaların değerlendirilmesi geçmişin düşünsel altyapısını kavramak açısından önem taşımaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Literatür taraması EBSCO, JSTOR, SOBIAD, Tr Dizin ve Ulusal Tez Merkezi veri tabanları üzerinden afet, bilgi, bilinç ve bu kelimelerin İngilizce karşılıkları sonucunda çıkan yayınların incelenmesiyle yapılmıştır.

Tavares vd. (2009) tarafından yapılan çalışmada halkın afet bilgi ve bilinç düzeyinin halkın genel bilgisine ve bireylerin afet eğitimine ilişkin kaynaklarına erişimine bağlı olduğu ifade edilmiştir. İnal, Kocagöz ve Turan (2012) tarafından yapılan çalışmada, Kelkit Aydın Doğan Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin afetler konusunda temel bilgileri ölçülmüştür. Temel afet bilinci eğitimi alanların ve afet planı yapanların bilgi düzeyinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Pathirage vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada afet dirençliliğinin artırılmasında afet bilgi ve bilinç düzeyinin önemine vurgu yapılmıştır. Çalışmada ayrıca bilgi ve bilinç düzeyini olumsuz etkileyen nedenler üzerinde de durulmuştur. Ekonomik sıkıntılar ve kadercı düşüncelerin afet dirençliliğini azalttığı ifade edilmiştir.

Tuladhar vd. (2015) Nepal ülkesinde yaşayan bireylerin afet riskini azaltmaya yönelik bilgisini ölçen bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada bireylerin genel olarak afetler konusunda bilinçsiz olduğu özellikle eğitim seviyesi düştükçe bilgi ve bilinç düzeyinin de azaldığı tespit edilmiştir.

Çelebi ve Uçku (2017) tarafından Kayseri ilinde 112 sağlık hizmetlerinde görev yapan personelin deprem bilgi düzeyini etkileyen etmenler üzerinde durulmuştur. Çalışma kapsamında evliliğin, mesleki eğitim seviyesinin yüksekliğinin, gönüllü faaliyetlerde yer alma durumlarının deprem bilgi düzeyine pozitif etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rañesesa vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada Auckland kentinin afete hazırlık seviyesini ölçmek amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda bireylerin önemli kısmının kendilerini etkileyecek afetler konusundaki bilgi ve bilinç düzeylerinin yüksek olduğu ancak afet anında proaktif hareket konusunda yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şen ve Ersoy (2017) tarafından yapılan çalışmada hastane afet ekiplerinin afete hazırlık konusundaki bilgi düzeyleri ölçülmüştür. Araştırmada Dokuz Eylül Üniversitesinde görev yapmakta olan personelin afetlere hazır olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Tatbikat ve afet eğitimlerinin artırılmasının afetlere dirençlilik konusundaki önemi vurgulanmıştır.

Estaban vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada yerleşiklerin doğal afetler konusundaki farkındalığının eğitim, kültür, kamu politikaları gibi alana özgü faktörlere bağlı olduğu ifade

edilmiştir. Yoksul bölgelerin afetlere karşı daha kırılgan olduğu çalışma kapsamında ayrıca vurgulanmıştır.

Sevinç vd. (2018) Çanakkale ilinde acil sağlık istasyonlarında görevli personelin afet tıbbi konusundaki bilgi düzeylerini ölçen çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada afet evrelerinde görev alan 112 acil sağlık hizmetleri personelinin afet tıbbi konusundaki bilgi düzeyinin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Özputat ve Kabasal (2018) tarafından Konya ve Ankara illerindeki birer üniversitede hemşirelik öğrencilerinin afete hazırlık durumları ölçülmüştür. Afet eğitimi alanların afet bilgi ve bilinç düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde afet dirençliliğinin artırılmasında eğitimin önemine vurgu yapılmıştır.

Şahin vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin afetlere hazırlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin afet bilinç düzeylerinin yüksek olduğu afet davranışları bakımından ise eğitimden geçirilmeleri gerekliliği vurgulanmıştır. Çalışmada ayrıca Türkiye’de afet gönüllüsü sisteminin yetersiz olduğu, teşvik edilmesi gerekliliği ifade edilmiştir.

Nofal vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada acil servis personelinin afet ve acil durum hazırlığına yönelik bilgi ve tutumları analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında personellerin bilgi birikimlerinin fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Afet bilinç düzeyinin artırılması amacıyla eğitimin önemi vurgulanmıştır.

Dikmenli ve Yakar (2019) tarafından öğretmen adaylarının afet algı ve bilinç düzeyleri ölçülmüştür. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının afet bilinçlerinin orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmada daha önce afet yaşayan adayların afet yaşamayanlara göre daha bilinçli ve duyarlı olduğu görülmüştür. Çalışmada öğrenim düzeyi arttıkça duyarlılık düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Barua vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada bilgi eksikliğinin farkındalık eksikliğine neden olduğu sonucu çıkartılmıştır. Katılımcıların önemli kısmı afet hakkında bilgileri bildiğini iddia etmesine rağmen bilgilerinin önemli kısmının eksik veya yanlış olduğu sonucu çıkartılmıştır.

Avcı vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada Hemşirelik bölümü öğrencilerinin afetler konusundaki bilgi ve bilinç düzeyleri ölçülmüştür. Çalışmada öğrencilerin bilgili oldukları ancak afetlere hazırlık konusunda eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Salah ve Sasaki (2021) tarafından yapılan çalışmada İran’ın güney bölgesindeki yerleşiklerin tsunami afetine karşı bilgi düzeyi ölçülmüştür. Diğer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada bireylerin riskleri algılayışının inanç, din ve değerlere göre değiştiği vurgulanmıştır. İran gibi dine dayalı yönetilen ülkelerde afet konusundaki bilgi düzeyinin artırılmasında dini liderlerin rol oynaması gerektiği ifade edilmiştir.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırma modeli, geçerlilik, güvenilirlik analizleri, evren ve örneklemin belirlenmesi ve bulgular üzerinde durulmuştur.

3.1. Çalışmanın Modeli ve Amacı

Bu çalışmanın modeli, “*tarama araştırma modeli*”dir. Bu model çok sayıda elemana sahip olan bir evrende evreni oluşturan bireylerin tamamı veya seçilen bir örneklem üzerinden yargıya varmayı ifade etmektedir. Çalışma tarama araştırma modeli içerisinde ise tekil tarama modeli içerisinde değerlendirilmektedir. Bu modelde değişkenlerin tek tek veya bir grup içerisinde amaca uygun olarak ölçülmesi hedeflenmektedir (Karasar, 1998).

Çalışmanın amacı, birinci derecede afet bölgesinde olan ve yakın zamanda önemli deprem afeti yaşayan İzmir ili yerleşiklerinin afet bilgi ve bilinç düzeyini ölçmektir. İzmir ili özelinde temel afet politikalarının belirlenmesinde kamu kurum kuruluşları ve sivil toplum örgütlerine kaynak olabilecek bir çalışma ortaya koymaktır.

Çalışmada nominal ölçek başlığı altında yer alan üçlü ölçek yöntemi kullanılmıştır (Arıkan, 2018). Ölçek içerisinde yer alan sorular hazırlanırken literatür taraması başlığında yer alan çalışmaların düşünsel altyapısından yararlanılarak (ilgili sorular kullanılmamıştır) anket soruları yazar tarafından oluşturulmuştur. Soruların oluşturulmasının ardından 29 kişi ile ön test yapılmıştır. Gerekli düzenlemeler gerçekleştirip anket görüşmeleri sonlandırıldıktan sonra geçerlik ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.2. Güvenilirlik Analizi

Güvenirlik, ölçülecek olan nesne, olgu veya kavramın; miktar boyut ve tutumunun ne ölçüde doğru ve tutarlı olduğunun tespit edilmesidir. Toplanan bilgilerin güvenilir olması elde edilen verilerin örnekleme hatalarından ne kadar arındırıldığını ifade eder. Bir duruma veya olaya ilişkin soruların birbiriyle tutarlılıklarını ölçmek amacıyla en kullanışlı güvenilirlik analizlerinin başında Cronbach Alfa gelmektedir. Bu değer 0 ile 1 arasında bir değer almaktadır. Analiz sonucunda ortaya çıkan değer 1'e ne kadar yakın olursa çalışma o derecede güvenilir kabul edilmektedir (İslamoğlu ve Alıncaçık, 2019: 157; Yıldız ve Uzunsakal, 2018: 19).

Tablo 1'den de görüldüğü üzere Alpha değeri 0,974 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç anket çalışmasının güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Güvenirlik analizi sonuçları

Cronbach's Alpha Değeri	Standartlaştırılmış Ögelere Dayalı Cronbach's Alpha Değeri
0,974	0,974

3.3. Geçerlik Analizi

Kullanılan ölçme aracının hedeflenen amacı ölçme derecesi, geçerlik olarak tanımlanmaktadır. Geçerlik analizlerinde 3 tema vurgulanmaktadır. Bu temalar aracın ölçülmek istenen amaca uygun olması, ölçüm işlemlerinin doğru yapılması ve ölçüm verilerinin ölçüm özelliklerini taşımasıdır. Geçerlik analizinde en sık kullanılan test ise KMO-Bartlett testidir (Şencan, 2005: 723-727).

Tablo 2'den de anlaşıldığı üzere KMO değeri 0,962; Bartlett değeri ise 0 olarak bulunmuştur. Bu bağlamda anket sonucunda oluşturulan veri setinin geçerli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Geçerlik analizi sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği Ölçümü	Bartlett Test Ölçümü	
	df	Sig.
KMO		
0,962	0,741	,000

3.4. Evren ve Örneklem Belirlenmesi

Çalışmanın evreni, 6,9 büyüklüğünde bir deprem yaşayan İzmir ilinde yaşayan kent yerleşikleridir. Bu ilin seçilmesinin nedeni yakın zamanda afet tehlikesi yaşaması ve yerleşiklerin bu konudaki duygu ve düşüncelerinin yeni olmasıdır. Örneklem belirlenirken ise rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde araştırmacı herhangi bir konuda bilgi toplamak amacıyla hangi katılımcıları seçeceğine karar vermez. Rastgele örneklem başlığı altında ise örnekleme girecek kişi sayılarının olasılıklarının eşit olduğu basit rastlantısal örneklem tipi seçilmiştir. Bu yöntemle ağırlıksız yapılan istatistiksel analizler sayesinde örnekleme ortamına çıkacak hatalar kolay bir şekilde hesaplanabilecektir (Kılıç, 2013: 45).

Evren ve örneklem belirlenmesinin ardından Bitlis Eren Üniversitesi Rektörlüğü Etik İlkeler ve Etik Kurulundan 21/8-1 sayılı ve 836 evrak kayıt numaralı etik kurul izni alınmıştır.

3.5. Hipotezler

Hipotez bilimsel bir araştırmada doğruluğunu veya yanlışlığını test etmek amacıyla öne sürülen önermelerdir. Bir başka deyişle araştırma sonucunun ne yönde çıkacağını tahmin edilerek buna uygun olarak öne sürülen cümlelerdir (Aziz, 2020: 39). Bu bağlamda çalışma kapsamında 4 adet hipotez belirlenmiştir.

- H1. Eğitim seviyesi arttıkça afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyi artmaktadır.
- H2. Yaş arttıkça afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyi azalmaktadır.
- H3. Daha önce afet yaşamış bireyler afet yaşamamış bireylere göre afet konusunda daha bilgili ve bilinçlidir.
- H4. Gelir seviyesi arttıkça afet konusundaki bilgi ve bilinç artmaktadır.

Bu bağlamda çalışmada yukarıda ver verilen hipotezlerin doğruluk ve yanlışlığı araştırılmıştır.

3.6. Katılımcıların Profili

Anket çalışmasına katılan katılımcıların %59,2'si kadın, %40,8'si ise erkek bireylerden oluşmaktadır (Tablo 3).

Çalışmaya katılan katılımcıların yaşlarının oranlı dağılımına özen gösterilmiş olup çalışmanın %24,5'i 26-35 yaş arası %23,0'ü 65 yaş ve üzeri katılımcılardan oluşmuştur (Tablo 4).

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzelik Oran
Kadın	232	59,2%
Erkek	160	40,8%
Toplam	392	100,0%

Tablo 4. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzelik Oran
18-25	47	12,0%
26-35	96	24,5%
36-45	55	14,0%
46-55	60	15,3%
56-65	44	11,2%
65 Yaş ve Üzeri	90	23,0%
Toplam	392	100,0%

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde çoğunlukla lisans ve lise düzeyinde oldukları görülmüştür (Tablo 5).

Katılımcıların gelir dağılımları da orantılı olup çoğunluğu büyük kısmı orta gelir seviyesinde yer alan bireylerden oluşmaktadır (Tablo 6).

Tablo 5. Katılımcıların eğitimlere göre dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzelik Oran
Ortaöğretim	12	3,1%
Lise	113	28,8%
Ön Lisans	57	14,5%
Lisans	127	32,4%
Yüksek Lisans	53	13,5%
Doktora	30	7,7%
Toplam	392	100,0%

Tablo 6. Katılımcıların gelir seviyesine göre dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzelik Oran
0-1500	33	8,4%
1501-3000	59	15,1%
3001-4500	89	22,7%
4501-6000	98	25,0%
6001-7500	62	15,8%
7501 ve üzeri	51	13,0%
Toplam	392	100,0%

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların %95,2'si hayatının bir döneminde afet yaşadığını ifade etmiştir. Bu oran afetlerden kaynaklı acil durumların insan hayatındaki yerini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Tablo 7. Doğal veya insan kaynaklı bir afet yaşayan kişilerin dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzelik Oran
Evet	373	95,2%
Hayır	19	4,8%
Toplam	392	100,0%

392 katılımcıdan 336 tanesi deprem afeti yaşadığını ifade etmiştir. Bu oran katılımcıların yaklaşık olarak %85,7'sine tekabül etmektedir (Tablo 8). Yine 112 kişi sel afeti, 98 kişi ise fırtına afeti yaşadığını ifade etmiştir. Rakamlardan da görüldüğü üzere Türkiye'nin afet bölgesi olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların yaşamış olduğu afetleri gösteren tablo²

Afet Türü	Frekans	Yüzdeler Oran
Deprem	336	45,2%
Sel	112	15,1%
Çığ	6	0,8%
Heyelan/Kaya Düşmesi	13	1,7%
Fırtına/Hortum	98	13,2%
Yangın	83	11,2%
Orman Yangınları	31	4,2%
Terör Saldırıları	29	3,9%
Kitlesel Göç	34	4,6%
Diğer	2	0,1%
Toplam	744	100,0%

4. BULGULAR

Bu başlık altında yukarıda yer alan amaçlar doğrultusunda, problemlerin çözümüne ışık tutacak bilgi ve verilere yer verilmesi amaçlanmıştır.

4.1. Afet Durumsallığının Değerlendirilmesi

Katılımcıların, %76,3'ü İzmir ilinde her an, %17,9'u da yakın zamanda büyük bir afet olabileceğini düşünmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. İzmir İlinde Büyük Bir Afet Olma Olasılığını Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Afet Olma Olasılığı	Frekans	Yüzdeler Oran
Hiçbir Zaman Olmaz	1	0,3 %
Yakın Zamanda Olacağını Sanmam	14	3,6%
Yakın Zamanda Olabilir	70	17,9%
Her An Meydana Gelebilir	299	76,3%
Fikrim Yok	8	2,0%

Katılımcıların %41,8'i olası bir afet duruma karşı kendisi hiç hazırlıklı hissetmezken %27,8'i hazır hissetmemektedir (Tablo 10). Katılımcıların önemli çoğunluğu yakın zamanda İzmir ilinde afet gerçekleşeceğini düşünmesine rağmen kendilerini hazır hissetmemektedir.

Tablo 11'de görüldüğü üzere *olası bir afet durumunda konutunuzun zarar göreceğini düşünüyor musunuz?* sorusuna bireylerin %70,7'i evet yanıtını vermiştir.

² Soru çoklu yanıt seçeneğinde olduğundan dolayı, frekans sayısı örneklem hacmini geçmektedir.

Tablo 11’de yer alan soruya evet yanıtı veren katılımcılara *yaşadığınız konutun hasar görebileceğini düşünme nedeniniz nedir?* sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %47,3’ü yaşadığı binanın sağlamlığına güvenmezken; %25,4’ü binanın yapıldığı zemine güvenmemektedir. Katılımcıların %18,9 ise kaderinde ne varsa onu yaşayacağını düşünmektedir.

Yukarıdaki sonuçlar incelendiğinde katılımcıların önemli bir kısmı yakın zamanda afet olacağını düşünmesine rağmen sağlamlığına ve zemin yapısına güvenmediği binalarda oturmaya devam etmektedir. Bu durumun temel nedenlerinin ise ekonomik kaygılar, konutların iş yerine yakınlığı, sosyal çevrenin kaybedilmek istenmemesi gibi nedenler olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların %18,9’u ise afetlerde zarar görme ihtimalini kader gibi soyut unsurlara bağlı olarak değerlendirmektedir (Tablo 12). Kaderin İslam dinindeki önemi bilinmekle birlikte afet gibi önlem alınması gereken konularda kaderciliğin ardına sığınılması maddi ve manevi kayıpları önemli oranda arttıracaktır (Oyanık ve Cengiz, 2020; 98).

Tablo 10. Kendinizi olası bir afet durumuna ne kadar hazırlıklı hissediyorsunuz?

1- Çok Hazır Hissediyorum : : 5- Hiç Hazır Hissetmiyorum	Frekans	Yüzdellik Oran
1	6	1,5%
2	20	5,1%
3	93	23,7%
4	109	27,8%
5	164	41,8%

Tablo 11. Olası bir afet durumunda yaşadığınız konutun hasar görebileceğini düşünüyor musunuz?

Konutun Hasar Görme Olasılığı	Frekans	Yüzdellik Oran
Evet	277	70,7%
Hayır	51	13,0%
Fikrim Yok	764	16,3%

Tablo 12. Yaşadığınız konutun hasar görebileceğini düşünme nedeniniz nedir?

Yanıtlar	Frekans	Yüzdellik Oran
Binanın sağlamlığına güvenmiyorum.	233	47,3%
Binanın yapıldığı zemine güvenmiyorum.	125	25,4%
Çevre binaların sağlamlığına güvenmiyorum.	41	8,3%
Kader ve kısmetimizde ne varsa onu yaşayacağımıza inanıyorum	93	18,9%
Diğer	1	0,2%
Toplam	493	100,0%

4.2. İl Bazlı Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında İzmir ili yerleşiklerinin İzmir iliyle bağlantılı afet bilgi ve bilinç düzeyinin ölçülmesi hedeflenmiştir.

Tablo 13’de görüldüğü üzere katılımcıların il bazlı sorulan sorularda bilinçlilik düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların %62,5’i herhangi bir afet durumunda ilk olarak gitmesi gereken afet toplanma alanları hakkında bilgi sahibi değildir. Yine %74,7’si herhangi bir afet tatbikatına katılmamış olup %69,6’sı ise ilinde afet politikasını yürüten kamu kurum ve kuruluşları hakkında bilgi sahibi değildir. Katılımcıların %54,1’i ise bölgede yer alan afet risklerini bilmediklerini ifade etmiştir. Bireylerin herhangi bir risk durumuna karşı önlem alabilmesinin temel şartının riskler konusunda bilgi sahibi olması gerektiği düşünüldüğünde İzmir ili yerleşiklerinin risk analizi becerilerinin düşük olduğu düşünülmektedir.

Tablo 13. İl bazlı bilgi ve bilinç düzeyi sorularına verilen cevaplar

Sorular	Evet	Hayır	Kararsızım
Yaşadığınız bölgedeki afet toplanma alanlarını biliyor musunuz?	34,7	62,5	2,8
Yaşadığınız bölgedeki afet risklerini biliyor musunuz?	43,4	54,1	2,6
Yaşadığınız bölgenin afet tarihselliği hakkında bilginiz var mı?	34,9	61,7	3,3
Yaşadığınız bölgede düzenlenen herhangi bir afet tatbikatına katıldınız mı?	24,2	74,7	1,0
İlinizde afet politikasını yürüten kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi sahibi misiniz?	28,1	69,6	2,3

4.3. Hane Bazlı Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Değerlendirilmesi

Bu başlık altında İzmir ili yerleşiklerinin yaşamış olduğu haneleriyle ilgili afet bilgi ve bilinç düzeylerinin ölçülmesi hedeflenmiştir.

Tablo 14’te yer alan sorulara verilen cevaplar incelendiğinde İzmir ilinde yaşayan bireylerin hane bazlı bilgi ve bilinç düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Birinci derecede bir afet bölgesi olup yakın zamanda ciddi şiddette deprem yaşayan bölgede bulunan insanların %80,3’ü halen evinde bir afet çantası bulundurmamaktadır. %56,4’ünün evinin afet sigortası bulunmazken, %85,7’si eşyalarını sabitlememiştir. Katılımcıların %87,3’ünün ise bir daireye yerleşirken dikkat ettiği unsurlar arasında evin dayanıklılığı bulunmamaktadır. Bireylerin hayatlarının önemli bir bölümünü geçirdikleri evlerin afetlere karşı dayanıklı olması ve hane içinde gerekli önlemlerin alınması afetlerin olumsuz sonuçlarından korunma açısından oldukça önemlidir.

Tablo 14. Hane bazlı bilgi ve bilinç düzeyi sorularına verilen cevaplar

Sorular	Evet	Hayır	Kararsızım
Evinizde afet çantası bulunduruyor musunuz?	19,7%	80,3%	0%
Evinizde bulunan televizyon, televizyon ünitesi, vitrin, ayna, dolap, mutfak gereçleri gibi eşyalarınızı sabitlediniz mi?	14,3%	85,7%	0%
Evinizde oturma grubu, yatak, yemek masası gibi alanlar üzerinize devrilme ihtimali olan ev eşyalarından ve cam gibi kolay kırılabilir cisimlerden uzak mıdır?	43,9%	55,1%	1,0%
Evinizin doğal afet sigortası bulunmakta mıdır?	41,1%	56,4%	2,6%
Eviniz için hazırlamış olduğunuz bir afet planı var mıdır?	25,3%	74,7%	0%

İzmir Kent Yerleşiklerinin Temel Afet Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Ölçülmesi

Herhangi bir afet sonrası evinizdeki tesisatları kapatmayı biliyor musunuz?	47,4%	51,0%	1,5%
Evinize taşınma sürecinde binanın afete karşı dayanıklılığı konusunda araştırma yaptınız mı?	12,7%	87,3%	0%
Evinizde herhangi bir doğal afet durumunda kullanmak üzere stokladığınız gıda, temizlik ve tıbbi ürünler var mıdır?	27,8	72,2	0

4.4. Genel Bilgi ve Bilinçlilik Düzeyi Hipotezlerinin Analiz Edilmesi

H1, H2, H3 ve H4 hipotezlerinin test edilmesi amacıyla;

Dağılım sıklığı = en büyük eğer - en küçük değer / derece sayısı formasyonu kullanılmıştır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 1993). Genel bilgi düzeyi soruları 3 envanterden oluştuğundan dolayı değer aralıkları 3 sayısının 1/3'e bölümü olan 0,66 değeri baz alınarak hesaplanmıştır. Buna göre katılımcıların ortalama sınırlarına Tablo 15'te yer verilmiştir.

Bu sınırlara göre katılımcıların seçilen sorulara verilen cevaplarının ortalaması 1.00-1.65 arasında ise afet bilgi ve bilinç düzeyi yüksek; 1.66-2.35 arasında ise afet bilgi ve bilinç düzeyi orta; 2.36-3.00 arasında ise afet bilgi ve bilinç düzeyi düşük bilgili olduğu kabul edilmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların bilgi ve bilinçlilik düzeylerine göre sınırları

Bilgi ve Bilinçlilik Düzeyi	Aritmetik Ortalama Sınırları
Bilgili	1.00-1.65
Orta Bilgili	1.66-2.35
Düşük Bilgili	2.36-3.00

- **H1:** Eğitim seviyesi arttıkça afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyi artmaktadır.

H1 hipotezinin test edilmesi amacıyla ikiden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini ölçmede yararlanılan Anova testi kullanılmıştır (Çoşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2019: 230). Eğitim ile genel bilgi düzeyinin karşılaştırılmasında Anova testi sonucuna göre P (önemlilik) değerinin 0,05'ten küçük olduğunu yani eğitim düzeyine göre bireylerin genel bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu söylenebilir. Hangi gruplar arasında nasıl bir farklılık olduğunu görebilmek adına veriler normal dağılmadığı için Post Hoc testlerinden Games-Howell testi yapılmıştır (Kayri, 2009; 56).

Tablo 16' da görüldüğü üzere araştırma sonucunda ortaöğretim, lise, ön lisans mezunları genel bilgi ve bilinçlilik düzeyinde düşük seviyede; lisans ve doktora mezunları orta bilgili yüksek lisans mezunları da bilgili sonucuna ulaşılmıştır. Burada eğitim seviyesi yükseldikçe bilgi ve bilinç düzeyinin de yükseldiği görülmektedir. Anlamlılık değerinin de 0,05'ten düşük çıkması nedeniyle çalışma kapsamında H1 hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo 16. Eğitim durumuna göre bilgi ve bilinçlilik düzeylerinin ölçülmesi

Eğitim Durumu	Frekans	Aritmetik Ortalama	P	F
Ortaöğretim	12	2,7222	0,000	63,675
Lise	113	2,8414		
Ön Lisans	57	2,5556		
Lisans	127	1,8510		
Yüksek Lisans	53	1,5031		
Doktora	30	1,8139		
Toplam	392	2,2158		

- **H2:** Yaş arttıkça afet konusundaki bilgi ve bilinç düzeyi azalmaktadır.

H2 hipotezinin test edilmesi amacıyla yaş ile genel bilgi düzeyleri karşılaştırılmış P değeri 0,05'ten küçük olduğundan dolayı bireylerin yaşları ile genel bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunun belirlenmesi amacıyla veriler normal dağılmadığı için Post Hoc testlerinden Games-Howell testi yapılmıştır (Kayri, 2009; 56).

Tablo 17'den görüldüğü üzere (18-25 yaş grubu hariç) yaş arttıkça genel bilgi ve bilinç düzeyinin düştüğü görülmektedir. 18-25, 26-35, 36-45 yaşları arasında olan bireyler orta bilinç düzeyine sahipken; bu yaştan sonrası düşük bilgili olarak görülmektedir. Bu bağlamda çalışma kapsamında H2 hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo 17. Yaş durumuna göre bilgi ve bilinçlilik düzeylerinin ölçülmesi

Yaş Durumu	Frekans	Aritmetik Ortalama	P	F
18-25	47	1,8262	0,000	66,099
26-35	96	1,7066		
36-45	55	1,7909		
46-55	60	2,4952		
56-65	44	2,7596		
65 Yaş ve üzeri	90	2,8991		
Total	392	2,2462		

- **H3:** Daha önce afet yaşamış bireyler afet yaşamamış bireylere göre afet konusunda daha bilgili ve bilinçlidir.

Bağımsız iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olup olmadığına ilişkin kullanılan test bağımsız örneklem t testidir.

Tablo 18'den görüldüğü üzere afet yaşayan ve yaşamayan bireyler arasında bilgi ve bilinçlilik düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. P değerinin 0,5'ten büyük olması ve her iki grubunda orta düzey bilgili çıkmasından dolayı H3 hipotezi doğrulanmamıştır. Bu bağlamda bilgi ve bilinç düzeyinin artışında geçmiş afet tecrübelerinin etkili olmadığı sonucu çıkarılmıştır.

Tablo 18. Herhangi bir afet yaşayan ve yaşamayan bireylerin bilgi ve bilinçlilik düzeylerinin karşılaştırılması

Doğal veya İnsan Kaynaklı Afet Yaşadınız mı?	Frekans	Aritmetik Ortalama	P	t
Evet	373	2,2138	0,734	22,991
Hayır	19	2,2544		
Toplam	392	2,2341		

- **H4:** Gelir seviyesi arttıkça afet konusundaki bilgi ve bilinç artmaktadır.

Gelir seviyesi ile genel bilgi düzeyinin karşılaştırılmasında anova testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten küçük olduğunu yani gelir seviyesine göre bireylerin genel bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu söylenebilir. Hangi gruplar arasında nasıl bir farklılık olduğunu görebilmek adına veriler normal dağıldığı için Post Hoc testlerinden Gabriel testi yapılmıştır (Kayri, 2009, s. 56).

Tablo 19'daki aritmetik ortalamalardan anlaşıldığı üzere (0-1500 gelir seviyesi hariç) gelir seviyesi arttıkça bilgi ve bilinç düzeyinin de arttığı gözlemlenmektedir. Bu durumun yaşam kalitesi yükselip zorunlu ihtiyaçların karşılanma oranına göre artış gösterdiği tahmin edilmektedir.

Tablo 19. Gelir seviyesi ve bilgi ve bilinç düzeyi ortalamalarının karşılaştırılması

Gelir Seviyesi	Frekans	Aritmetik Ortalama	P	t
0-1500	33	2,0429	0,000	6,593
1501-3000	59	2,4407		
3001-4500	89	2,3436		
4501-6000	98	2,2738		
6001-7500	62	2,2191		
7500 ve üzeri	51	1,7288		
Toplam	392	2,1748		

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışma kapsamında yapılan anket araştırmasıyla İzmir ili yerleşiklerinin il, hane, dayanışma ve genel afet bilgileri konusundaki bilgi ve bilinç düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İzmir ili yerleşiklerinin il bazlı bilgi ve bilinç düzeyinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Yerleşiklerin önemli çoğunluğu İzmir ilinin afet tarihselliği ve afet riskleri konusunda bilgi sahibi değildir. Afet tatbikatlarına katılma oranı oldukça düşük olan ilde, yerleşiklerin çoğunluğu afetler için hayati öneme sahip olan toplanma alanlarının yerlerini de bilmemektedir.

Afetlerde kadercilik konusunda Pathirage vd. (2012) tarafından yapılan çalışma ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Katılımcıların yaklaşık %20'si afetler konusunda kader ve kısmetinde ne varsa onu yaşayacağını düşünmektedir. Dini hassasiyetlerden bağımsız olarak afetler konusundaki kaderci anlayış önlem alınmasını engelleyebilmektedir.

Hane bazlı bilgi ve bilinç düzeyinin analizini amaçlayan soruların çıktıklarına göre ise İzmir ili yerleşiklerinin önemli bilgi ve bilinç eksikliği göze çarpmaktadır. Yerleşiklerin büyük bir kısmı evinde afet çantası bulundurmamaktadır. Yine yerleşiklerin çoğunluğu herhangi bir afet durumunda zararların en aza indirilmesi amacıyla afet planı yapmamış olup eşyalarını sabitleyerek evlerindeki riskleri azaltmamışlardır.

Tuladhar vd (2015) ve Çelebi ve Uçku (2017)'nin yapmış olduğu çalışmalarla benzer olarak çalışma kapsamında gelir ve eğitim seviyesinin yükselmesi afetler konusundaki bilgi ve bilinç düzeyinin yükselmesini sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır. Yine katılımcıların yaşı arttıkça bilgi ve bilinç seviyesinin düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Dikmenli ve Yakar (2019) tarafından yapılan çalışmada çıkan sonuçlardan farklı olarak bu çalışmada daha önce afet yaşama durumunun ise afet bilgi ve bilinç düzeyinin artışı veya azalması arasında bağlantısı bulunamamıştır.

Nofal vd. (2018) yapmış olduğu çalışmada da ortaya çıkan sonuçlarla benzer şekilde afetlere karşı dirençliliğin artması ve kayıpların en aza indirilmesi için yerleşiklerin bilgi düzeyinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Sistemik olarak verilen afet eğitimleri bireyleri, kamu ve özel kurumları ve devleti afetlere karşı daha bilinçli hale getirerek toplum dirençliliğini arttırmaktadır. Afet eğitimlerinin afet süreçleri içerisinde yer alan her bir paydaşın en doğru bilgiye sahip olması amacını taşımaktadır. Özellikle ilkökul ve ortaokul düzeyinde küçük yaşlardan

başlanarak verilecek teorik ve uygulamalı eğitimler gelecek kuşakların afetlere karşı daha donanımlı hale gelmesine yardımcı olacaktır.

Eğitim çalışmalarının İzmir Valiliği, Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin iletişim kampanyalarıyla desteklenmesi gerekmektedir. İletişim imkânlarının çeşitlendiği dönemde sosyal medya, telefon uygulamaları gibi araçların kullanılması afet bilgi ve bilinç düzeyini yükseltebileceği düşünülmektedir.

Afetlere karşı dirençli yerleşimlerin oluşturulması ve sürece sivil ortaklarında katılarak gerekli plan ve projelerin yürütülmesi toplumsal bilincin artırılmasında rol oynayabilecektir. Ortak akıl ve hedefler çerçevesinde eyleme geçilmesi toplumsal ve bireysel farkındalığın artırılmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Kamu, özel ve sivil ortaklar arasında yapılacak ortak projelerin halkın bilinçlendirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Dernek, izci örgütlenmeleri, vakıflar gibi idareye bağlı olmayan kuruluşların halkın afetler konusundaki bilinçlendirme çalışmalarına katılması toplumun her katmanına ulaşılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Afet yönetimi bilgi sistemlerinin geliştirilmesi, depolama ve yedekleme birimleri düzenlenerek ulaşılabilirliğinin artırılması, akademik yayınları arttıracak bu yolla toplum bilinçlenmesi sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

AFAD. (2020). Afet Yönetimi Kapsamında 2019 Yılına Bakış ve Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Kurumsal-Raporlar/Afet_Istatistikleri_2020_web.pdf (Son erişim tarihi: 29.06.2021)

AFAD. (2021). Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu>, (Son erişim tarihi: 28.06.2021)

Arıkan, R. (2018). Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 97-159.

Avcı, S. Kaplan, B. & Ortabağ, T. (2020). Hemşirelik Bölümündeki Öğrencilerin Afet Konusundaki Bilgi ve Bilinç Düzeyleri. Dirençlilik Dergisi, 4(1), s. 89-101. <https://doi.org/10.32569/resilience.619897>

Aziz, A. (2020). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Barua, U. Mannan, S., Islam, I., Akther, M. S., Islam, M. A., Akter, T., . . . Ansary, M. A. (2020). People's Awareness, Knowledge And Perception Influencing Earthquake Vulnerability Of A Community: A Study On Ward 14, Mymensingh Municipality, Bangladesh. Natural Hazards (103), 1121-1181. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11069-020-04028-2>

CNN. Yanan evde mahsur kalan çift ile engelli oğullarını mahalleli kurtardı. <https://www.cnn.com/turkiye/yanan-evde-mahsur-kalan-cift-ile-engelli-ogullarini-mahalleli-kurtardi>, (Son erişim tarihi: 07.08.2021).

Çelebi, İ. & Uçku, R. (2017). Kayseri İli 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde Görev Yapan Sağlık Personelinin Deprem Bilgi Düzeyi ve Etkileyen Etmenler. Hastane Öncesi Dergisi, 2(2), s. 91-103. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hod/issue/31941/351631>

Çilingir, G. A. (2018). Türkiye'de Uygulanan Afet Yönetimi Politikalarının İncelenmesi: Yasal Düzenlemeler ve DASK. Dirençlilik Dergisi, 2(1), s. 13-21. DOI: 10.32569/resilience.413310

Çoşkun, R. Altunışık, R. & Yıldırım, E. (2019). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı. Sakarya Yayıncılık: Sakarya.

Dikmenli, Y. & Yakar, H. (2019). Öğretmen Adaylarının Afet Bilinci Algı Düzeylerinin İncelenmesi. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 16(1), 386-416. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/50700/66-0832>

Esteban, M. Takagib, H., Thaoc, N. D., Tamc, T. T., Trangc, D. D., Anhb, L. T., & Valenzuela, V. P. (2017). Awareness of Coastal Disasters: Case of an Impoverished Low-Lying River Mouth Community in Southern Vietnam. International Journal of Sustainable Future for Human Security, 5(2), 77-85. DOI:10.24910/jsustain/5.2/7785

Hagen, J. C. Poudyal, M. B., & Steiner, C. N. (2013). Strategic Activities To Promote Cooperation And Coordination In International Disaster. Management in Health, 21-25. DOI:10.1109/CTS.2013.6567240

IFRC. (2020a). World Disaster Report 2020. https://media.ifrc.org/ifrc/wp-content/uploads/2020/11/IFRC_wdr2020/IFRC_WDR_ExecutiveSummary_EN_Web.pdf adresinden alındı.

IFRC. (2020b). What is a Disaster? <https://www.ifrc.org/en/what-we-do/disaster-management/about-disasters/what-is-a-disaster/> adresinden alındı.

İnal, E. Kocagöz, S. & Turan, M. (2012). Temel Afet Bilinç ve Hazırlık Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Bir Araştırma. Türkiye Acil Tıp Dergisi, 12(1), 15-19. DOI: 10.5505/1304.7361.2012.05658

İslamoğlu, H. & Alnaçık, Ü. (2019). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Beta Yayıncılık: İstanbul. Karasar, N. (1998). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Sanem Yayıncılık: Ankara.

Kayri, M. (2009). Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(1), 51-64. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/72000>

Kılıç, S. (2013). Örneklem Yöntemleri. Journal of Mood Disorders, 3(1), 44-46. DOI: 10.5455/jmood.20130325011730

Nofal, A. Alfayyad, I., Khan, A., Aseri, Z. A., & Abu-Shaheen, A. (2018). Knowledge, Attitudes, And Practices Of Emergency Department Staff Towards Disaster And Emergency Preparedness At Tertiary Health Care Hospital In Central Saudi Arabia. Saudi Medical Journal, 39(11), 179-183. DOI: 10.15537/smj.2018.11.23026.

Oyanık, M. & Cengiz, E. (2020). Afet Bilinci ve Kader İlişkisi: Gümüşhane Örneği. The Journal of International Scientific Researches, 5, 87-101. <https://doi.org/10.23834/isrjournal.845823>

Ozputat, F. & Kabasakal, E. (2018). Knowledge Levels of Nursing Students on Disaster Nursing and Their State of Disaster Preparedness. International Journal of Medical Research Health Sciences, 7(8), 165-174. <https://www.ijmrhs.com/medical-research/knowledge-levels-of-nursing-students-on-di-saster-nursing-and-their-state-of-disaster-preparedness.pdf>

Pathirage, C. Seneviratne, K., Amaratunga, D., & Haigh, R. (2012). Managing Disaster Knowledge: Identification Of Knowledge Factors And Challenges. International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment, 3(3), 237-252. DOI:10.1108/17595901211263620

Rañeses, M. K. Chang-Richards, D. A., J. R., & Bubb, J. (2018). Measuring the level of disaster preparedness in Auckland. Procedia Engineering (212), 419-426. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2018.01.054>

Sabah. Antalya'da yangın: Yaşlı kadını komşusu kurtardı. <https://www.sabah.com.tr/yasam/2021/06/21/antalyada-yanin-yasli-kadini-komsusu-kurtardi> (Son erişim tarihi: 21.06.2021).

Salah, P. & Sasaki, J. (2021). Knowledge, Awareness, and Attitudes toward Tsunamis: A Local Survey in the Southern Coast of Iran. *Sustainability*, 13(2), 1-19. doi: <https://doi.org/10.3390/su13020449>

Sayıştay. (2002). Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi. https://www2.sayistay.gov.tr/tr/Upload/95906369/files/yayinlar/Mali_Yapi_Denetim_Boyutlariyla_Afet_Yonetimi.pdf adresinden alındı.

Sevinç, Ö. Güner, Y. & Til, A. (2017). Çanakkale İli 112 Acil Sağlık Hizmetleri İstasyonlarında Çalışan Personelin Afet Tıbbı Konusundaki Bilgi Düzeyleri. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 119-125. <https://doi.org/10.5505/ptd.2017.30643>

Sümbüloğlu, K. & Sümbüloğlu, V. (1993). *Biyoistatistik*. Özdemir Yayıncılık: İstanbul.

Şahin, N. (2009). Afet Yönetimi ve Acil Yardım Planları. İzmir 1. Kent Sempozyumu (s. 131-142). İzmir: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği.

Şahin, Y. Lamba, M. & Öztıp, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Afet Bilinci ve Afete Hazırlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 149-159. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mad/issue/35962/505303>

Şen, G. & Ersoy, G. (2017). Hastane Afet Ekibinin Afete Hazırlık Konusundaki Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 122-130. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/32215/366190>

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Seçkin Yayınevi: Ankara.

Tavares, A. O. Mendes, J. M., Basto, E., & Cunha, L. (2009). Risk Perception, Extreme Events And Institutional Trust: A Local Survey in Portugal. *Reliability, Risk and Safety: Theory and Applications*, 1245-1252. DOI:10.1201/9780203859759.ch172

Tuladhar, G. Yatabe, R., Dahal, R. K., & Bhandary, N. P. (2015). Disaster Risk Reduction Knowledge Of Local People İn Nepal. *Tuladhar et al. Geoenvironmental Disasters*, 2(5), 1-12. DOI: <https://doi.org/10.1186/s40677-014-0011-4>

UNDRR. (T.Y). Disaster. <https://www.undrr.org/terminology/disaster> adresinden alındı.

Yıldız, D. & Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 1-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuusbd/issue/38311/399621>

Yücel, G. & Gürbüz, D. (2019). İstanbul'daki Hemşehri Dernekleri Toplum Afet Bilinci Geliştirmede Etkin Rol Üstlenebilir mi? *Dirençlilik Dergisi*, 3(2), 151-163. <https://doi.org/10.32569/resilienc-e.578501>

Ek 1. İzmir İli Yerleşiklerinin Temel Afet Bilgi ve Bilinç Düzeyinin Ölçülmesi Anket Soruları

DEMOGRAFİK SORULAR

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2. Yaşınız

18-25 46-65
 26-35 65 Yaş Üzeri
 36-45

3.) Eğitim durumunuz

Okuryazar Değilim Ortaöğretim Lise Ön Lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora

4.) Medeni durumunuz

Evli Bekâr Boşanmış

5.) Gelir seviyesiniz

0-1500 1501-3000 3001- 4500 4501- 6000 6001 ve 7500 7501 ve üzeri

6.) Mesleğiniz

Öğrenci Kamu Sektörü Özel Sektör Kendi İş Sivil Toplum Örgütü İşsiz Emekli

7.) Doğal veya insan kaynaklı bir afet yaşadınız mı?

Evet Hayır

8.) Aşağıdaki afetlerden hangi/hangilerini yaşadınız? (7. soruya evet seçeneğini işaretleyenler bu soruya yanıt vereceklerdir.)

Deprem Sel Çığ Heyelan/ Kaya Düşmesi Fırtına/Hortum Yangın Orman Yangınları Terör Saldırıları Kitlesele Göç Volkanik Patlama Diğer(Belirtiniz).....

9. İzmir ilinde büyük bir afet olma olasılığını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hiçbir Zaman Olmaz Yakın Zamanda Olacağını Sanmam Yakın Zamanda Olabilir Her An Meydana Gelebilir Fikrim Yok

10. Olası bir afet durumunda yaşadığınız konutun hasar görebileceğini düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Fikrim Yok

11. Yaşadığınız konutun hasar görebileceğini düşünme nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) (10. soruya evet yanıtı verenler işaretleyecektir)

Binanın sağlamlığına güvenmiyorum.
 Binanın yapıldığı zemine güvenmiyorum.
 Çevre binaların sağlamlığına güvenmiyorum.
 Kader ve kısmetimizde ne varsa onu yaşayacağımızı düşünüyorum.
 Diğer (Lütfen Belirtiniz)

12. İzmir ilinde büyük çaplı bir afet sonrası gelirinizi ve işinizi kaybetme durumunuz var mı?

Evet Hayır Kısmen Fikrim Yok

13. Kendinizi olası bir afet durumuna ne kadar hazırlıklı hissediyorsunuz?

Çok Hazır Hissediyorum Hiç Hazır Hissetmiyorum

SORULAR	Evet	Hayır	Kararsızım
İL BAZLI BİLGİ VE BİLİNÇLİLİK DÜZEYİ			
Yaşadığımız bölgedeki afet toplanma alanlarını biliyor musunuz?			
Yaşadığımız bölgedeki afet risklerini biliyor musunuz?			
Yaşadığımız bölgenin afet tarihselliği hakkında bilginiz var mı?			
Yaşadığımız bölgede düzenlenen herhangi bir afet tatbikatına katıldınız mı?			
İlinizde afet politikasını yürüten kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi sahibi misiniz?			
HANE BAZLI BİLGİ VE BİLİNÇLİLİK DÜZEYİ			
Evinizde afet çantası bulunduruyor musunuz?			
Evinizde bulunan televizyon, televizyon ünitesi, vitrin, ayna, dolap, mutfak gereçleri gibi eşyalarınızı sabitlediniz mi?			
Evinizde oturma grubu, yatak, yemek masası gibi alanlar üzerinize devrilme ihtimali olan ev eşyalarından ve cam gibi kolay kırılacak cisimlerden uzak mıdır?			
Eviniz için hazırlamış olduğunuz bir afet planı var mıdır?			
Dairenizin doğal afet sigortası bulunmakta mıdır?			
Herhangi bir afet sonrası evinizdeki tesisatları kapatmayı biliyor musunuz?			
Evinize taşınma sürecinde binanın afete karşı dayanıklılığı konusunda araştırma yaptınız mı?			
Yaşadığınız konutu afetlere karşı dayanıklı buluyor musunuz?			
Evinizde herhangi bir doğal afet durumunda kullanmak üzere stokladığınız gıda, temizlik ve tıbbi ürünler var mıdır?			
GENEL BİLGİ VE BİLİNÇLİLİK DÜZEYİNİN ÖLÇÜLMESİ			
Hayatınızın herhangi bir döneminde temel afet bilinci eğitimi aldınız mı?			
Herhangi bir afet durumuna hazırlık amacıyla temel ilk yardım eğitimi aldınız mı?			
Herhangi bir afet sonrası ilk yardım eğitimi uygulayabilir misiniz?			
İkaz ve alarm işaretlerinin anlamlarını biliyor musunuz?			
Her bir ikaz ve alarm işareti durumunda neler yapılması gerektiğini biliyor musunuz?			
Doğal afet durumunda yardım talep edebileceğiniz tüm acil durum numaraları hakkında bilgi sahibi misiniz?			
Yangın tüpü kullanmayı biliyor musunuz?			
Afet veya acil durumlarda ilk 72 saatin (3 günün) neden önemli olduğunu biliyor musunuz?			
AFAD 'ın görev ve sorumlulukları hakkında bilginiz var mı?			
Herhangi bir afet sonrasında arama-kurtarma çalışmalarında gönüllü olarak çalıştınız mı?			
Son bir yıl içerisinde afetlerle mücadele konusunda hazırlanan kitap, broşür vb. okuma yaptınız mı?			
Afet dirençliliğini artırma amacıyla yapılan kentsel dönüşüm uygulamaları hakkında bilgi sahibi misiniz?			
DAYANIŞMA DÜZEYİNİN ÖLÇÜLMESİ			
Mahallenizde yaşayan insanlarla sosyal faaliyetlerde (sohbet, yemek, gezi vb.) bulunur musunuz?			
Mahallenizde yaşayan bireyin düğün, sünnet gibi organizasyonuna katılır mısınız?			
Mahallenizde yaşayan bireyin cenazesine katılır mısınız?			
Mahallenizde yakın arkadaşım diyebileceğiniz biri var mı?			
Herhangi bir afet durumunda mahalle sınırları içerisinde yardımımıza yetişecek birisi var mı?			